

Andrzej Raszkowski

Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu

INNOWACYJNOŚĆ I KREATYWNOŚĆ W ODNIESIENIU DO ROZWOJU REGIONALNEGO

Streszczenie: Niniejszy artykuł przedstawia problemy odnoszące się do zagadnień innowacyjności i kreatywności w odniesieniu do rozwoju regionalnego. W pierwszej części zaprezentowane są różne teoretyczne ujęcia rozwoju regionalnego. Następnie opisane są m.in. wybrane elementy charakteryzujące innowacje. Szczególną uwagę zwrócono na rolę innowacyjności i kreatywności we wspieraniu procesu rozwoju regionalnego. Wspomniano również o ważnej pozycji kreatywności w Regionalnych Strategiach Innowacji.

1. Wstęp

W dobie szybko zmieniającego się otoczenia krajów, regionów, organizacji trwa poszukiwanie obszarów, które mogą zapewnić rozwój gospodarczy w stosunkowo długim okresie. Innowacyjność wspierana i warunkowana kreatywnością społeczności lokalnych, regionalnych wydaje się tym obszarem, w który warto inwestować we wszystkich jego wymiarach.

W gospodarce opartej na wiedzy (GOW) rozwój regionalny jest dynamizowany przez instytucje badawczo-rozwojowe oraz transfer rezultatów badań do praktyki gospodarczej. W tym świetle jednymi z ważniejszych czynników rozwoju regionalnego są [Pawłowski 2007, s. 394-395]:

- przedsiębiorczość społeczności regionalnych,
- innowacyjność przedsiębiorstw,
- edukacja,
- badania naukowe,
- transfer wiedzy i technologii.

Większość z wymienionych czynników opiera swój potencjał na kreatywności jednostek zaangażowanych we wspieranie rozwoju regionalnego. Szkolnictwo wyższe i instytucje badawcze mają duży wpływ na rozwój regionu swojej lokalizacji. Finansowe wsparcie jest również istotnym elementem, jednak najlepsze efekty osiąga się przez wspieranie tych projektów badawczych i innowacyjnych rozwiązań, których wdrożenie generuje wartość dodaną dla rozwoju regionalnego.

Władze regionalne odgrywają istotną rolę we wspieraniu kreatywnych postaw i innowacyjności przez ich stymulowanie, inspirowanie, motywowanie i usprawnianie finansowego wsparcia dla najcenniejszych inicjatyw. Regiony, które charakteryzują się największą konkurencyjnością, koncentrują się na inwestowaniu w nowe technologie, zasoby ludzkie, wyszukiwanie talentów, budowanie sieci transferu wiedzy, kreowanie inicjatyw klastrowych.

2. Definiowanie rozwoju regionalnego

Przez rozwój regionalny możemy rozumieć zmiany w regionalnej produktywności mierzonej wielkością populacji, zatrudnieniem, dochodem i wartością produkcji dodanej. Rozwój regionalny obejmuje również rozwój społeczny rozumiany jako poziom opieki zdrowotnej, dobrobyt, jakość środowiska czy kreatywność [Dziemianowicz 1997, s. 29].

Złożony charakter rozwoju regionalnego powoduje, że jest on wynikiem jednoczesnej działalności różnych podmiotów władzy publicznej, przedsiębiorstw, organizacji i społeczności regionalnej. Procesy identyfikowane w ramach rozwoju regionalnego stanowią wynik zachowań mikroekonomicznych występujących w gospodarce rynkowej, z drugiej strony wynikają z celowej działalności podmiotów publicznych kreujących politykę regionalną [Brol 2006, s. 15].

Warunkiem trwałego rozwoju regionalnego ma być integralność i współzależność w dłuższym horyzoncie czasowym wszystkich jego podsystemów (gospodarczego, społecznego, przyrodniczego). Ma to swój materialny wyraz w odpowiednim użytkowaniu i zagospodarowaniu geograficznej przestrzeni. Definiowanie trwałego rozwoju w sensie jakościowym może być rozumiane jako wizja, kierunkowskaz długofalowego rozwoju. W odniesieniu do praktyki działania władz publicznych wyrażają się przez formułowanie celów strategicznych, które powinny być weryfikowane przez określone mierniki operacyjne [Markowski 2008, s. 14-15].

Rozwój regionalny to rozwój społeczno-gospodarczy zachodzący w regionie, traktowany jako wzrost potencjału gospodarczego regionu, przejawiający się poprawą poziomu życia mieszkańców oraz podniesieniem jego konkurencyjności.

W innym ujęciu proces rozwoju regionalnego może być rozumiany jako odbywająca się w regionalnej przestrzeni transformacja społeczna i ekonomiczna społeczności lokalnych. Proces ten jest rozpoznawany jako konsekwencja działania trzech grup przesłanek [Brol 1998, s. 29], takich jak:

- przesłanki endogeniczne będące główną siłą napędową rozwoju regionalnego. W ramach tych przesłanek mieści się regionalne wykorzystanie nowych technologii importowanych z zewnątrz, rozwój kreatywnej przedsiębiorczości, wykorzystywanie nowych zasobów. Zjawiska zachodzące w ramach przesłanek endogenicznych wzbogacają regionalne potencjały;

- przesłanki egzogeniczne, powiązane z lokalizacją w regionie technologii, miejsc pracy należących do zewnętrznych podmiotów. Wpływ zewnętrznych podmiotów w szerszym zakresie dynamizuje rozwój i przekształcenia strukturalne regionu oraz może powodować przekształcenia społeczne;
- endogeniczna regionalna reakcja na zmiany w makrootoczeniu, uwarunkowana prowadzoną przez państwo polityką gospodarczą, zmianami ustrojowymi, postępem naukowym, technologicznym oraz przekształceniami struktur organizacyjnych.

Można przyjąć, że termin „rozwój regionalny” używany jest często do prezentacji wielowymiarowych zmian ilościowych i jakościowych w regionalnym przekroju terytorialnym kraju. Kompleksowa identyfikacja rozwoju regionalnego jest procesem skomplikowanym i złożonym. W ujęciu teoretycznym i praktycznym rozwój regionalny utożsamiany jest przede wszystkim [Obrębalski 2002, s. 13]:

- ze wzrostem relatywnego znaczenia regionu w układzie kraju,
- ze wzrostem efektywności gospodarowania (optymalizacja warunków funkcjonowania podmiotów gospodarczych),
- z poprawą poziomu życia mieszkańców,
- ze zmniejszaniem zróżnicowania wewnątrzregionalnego.

Warto podkreślić wielowymiarowy charakter rozwoju regionalnego. Składa się na niego aspekt polityczny, ekonomiczny, kulturowy i środowiskowy. Trwały rozwój regionu wymaga „zgrania” wyżej wymienionych wymiarów, a także utrzymania przez region przewagi strategicznej oraz myślenia o przyszłości [Klasik 2001, s. 50].

W nowym paradygmacie rozwoju regionalnego dostrzega się kluczową rolę tendencji przyspieszenia postępu naukowego i technologicznego przez uznanie nadrzędnej roli takich czynników, jak wiedza, badania, kreatywność i innowacje [Pietrzyk 1995, s. 13].

3. Innowacyjność i kreatywność

Innowacyjność pobudzana jest poprzez rozwój nowych rozwiązań bazujących często na badaniach prowadzonych przez uczelnie i ośrodki naukowo-badawcze. Istotne znaczenie ma wykorzystywanie tych idei przez przedsiębiorców w praktyce gospodarczej. Świat nauki i biznesu różniący się częściowo w podstawowym podejściu do innowacji jest częścią tego samego procesu, którego cel to dostarczanie innowacyjnych technologii i usług do finalnego odbiorcy [Lambooy 2007, s. 254].

W kontekście poruszanych zagadnień warto przytoczyć wybrane elementy charakteryzujące innowacje. Są one [Markowski, Marszał 1998, s. 139-140]:

- tylko w niektórych przypadkach uzależnione od technologicznego *know-how* (ważnym elementem jest także wiedza ekonomiczna i ogólny poziom wykształcenia),

- interakcyjne i mają charakter interdyscyplinarny (oznacza to konieczność budowanie więzi między podmiotami regionalnymi i powoływanie instytucji wspierających kontakty na szczeblu lokalnym/regionalnym),
- umiejscowione (powstawanie i dyfuzja innowacji jest powiązana z konkretnym obszarem; przeniesienie innowacyjności, a co za tym idzie – konkurencyjności, na obszar całego regionu wymaga utworzenia odpowiedniego układu terytorialnego umożliwiającego równomierny przepływ technologii i wiedzy, w przeciwnym wypadku możemy mieć do czynienia z „punktowym” rozwojem regionalnym),
- związane z procesem integracji (poszczególne jednostki podejmują działania mające na celu szeroką integrację w najbardziej kluczowych sferach),
- związane z procesem kształcenia (efektywność gospodarowania i procesy tworzenia innowacji są ściśle związane z poziomem wykształcenia regionalnych kadr, zasoby pracy powinny być traktowane jako wspólne dobra sprzyjające pogłębianiu procesu integracji),
- zjawiskiem mającym wymiar społeczny (każda innowacja wprowadza elementy naruszające dotychczasowy porządek i wzorce, wdrażanie nowych procesów innowacyjnych powinno być poparte przez społeczność lokalną/regionalną, buduje to proinnowacyjną atmosferę),
- procesem, który można określić jako twórczą destrukcję (burzenie starych układów w procesach produkcji, organizacji i zarządzania itd.),
- powiązane z rozwojem kulturowym (czynnik tradycji i kultury może wpływać stymulująco lub destymulująco na rozwój regionalny; innowacje oparte na tradycjach występujących w regionie mają bardzo pozytywny wpływ na wzrost konkurencyjności regionu, radykalne zmiany istniejących sposobów produkcji i zachowań ekonomicznych mogą napotkać bariery wynikające z braku akceptacji dla innowacji „nieprzystających” do środowiska kulturowego regionu),
- ryzykowne i kosztowne (w celu zminimalizowania ryzyka i kosztów związanych z wdrażaniem innowacji ważne jest wsparcie ze strony instytucji ubezpieczeniowych i finansowych).

Odnosząc się do powyższych, wybranych cech charakteryzujących innowacje, można przywołać kreatywność jako element wspierający procesy innowacyjne. Kreatywność znaczną wagę będzie miała przy procesach integracyjnych zachodzących w regionalnej przestrzeni. Nowe, korzystne rozwiązania innowacyjne mogą być spoiwem integracji i wyznaczać obszary przyszłych działań strategicznych. Proces kształcenia z jednej strony wyzwala kreatywność i innowacyjność, z drugiej zaś jego jakość w znacznym stopniu zależy od wymienionych elementów. Kreatywność ułatwia zerwanie z mentalnym przyzwyczajeniem społeczności regionalnych do obowiązującego porządku, ustalonych reguł. Pozwala przenieść się na inny poziom myślenia, w którym to innowacje warunkują rozwój regionalny i przyczyniają się do wyższej jakości życia społeczeństwa.

Dwa kluczowe elementy dla procesów innowacyjnych to [Peyroux 2004, s. 173]:

- wielostronny charakter procesu rozwoju wiedzy niezbędnej do tworzenia innowacji, wymagający kompleksowego podejścia do procesu innowacji,
- charakter zespołowy procesu innowacji, zgodnie z którym innowacja wymaga współpracy zbiorowej oraz sieci kontaktów.

Wspieranie tworzenia innowacyjnej, wyspecjalizowanej wiedzy w regionie jest niezbędne do budowy zdolności absorpcyjnej, która umożliwi integrację z globalną wiedzą i przyczyni się do powstawania innowacyjnych produktów i usług. Z drugiej strony region może być postrzegany jako partner w globalnej sieci przepływu wiedzy. Integracja z zewnętrznymi strukturami kreującymi innowacje stwarza kolejną przewagę regionu. Może on uniknąć ryzyka pozostania na mniej konkurencyjnej technologicznie ścieżce rozwoju, które istnieje w przypadku oparcia się tylko na endogenicznej strategii rozwoju [Schienstock 2007, s. 368].

Kreatywność może być definiowana jako proces umysłowy prowadzący do powstawania nowych koncepcji, idei lub nowych skojarzeń, powiązań z istniejącymi już ideami i koncepcjami. Myślenie kreatywne to myślenie, które prowadzi do uzyskania oryginalnych i użytecznych rozwiązań. Kreatywność polega na odpowiednim zintegrowaniu własnych umiejętności w celu ukierunkowania ich na drogę dotychczas niezbadaną i stworzeniu w ten sposób nowej wartości.

Kreatywność to proces umysłowy, podczas którego powstają nowe idee i pojęcia albo nowe skojarzenia z istniejącymi pomysłami i pojęciami. Kreatywność obejmuje twórcze myślenie, czyli myślenie w szerszej perspektywie, którego celem jest odkrywanie nowych, nietypowych rozwiązań problemów. Produkty myślenia twórczego są zarówno oryginalne, jak i odpowiednio dopasowane do sytuacji, a rozwiązania liczne i zróżnicowane [Szcześniak 2009, s. 15].

Występuje ścisła zależność pomiędzy innowacyjnością i kreatywnością. Kreatywność jest wykorzystywana w generowaniu nowych idei, działań czy podejść, a innowacja to jednocześnie zarówno generowanie, jak i stosowanie twórczych rozwiązań w danej sytuacji. W dużych organizacjach termin innowacja często wykorzystywany jest jako określenie całego procesu, w którym tworzy się pomysł, który jest następnie transformowany w nowy produkt, usługę czy strukturę zarządzania, podczas gdy kreatywność jest przypisywana dla tworzenia nowych rozwiązań przez osoby lub zespoły i jest niezbędnym krokiem w procesie innowacyjnym. Kreatywność i innowacyjność tworzą przestrzeń dla rozwoju regionalnego, wzbogacając proces tego rozwoju i czynią go bardziej odpornym na zawirowania w sferach gospodarczych i społecznych.

W innym ujęciu kreatywność oznacza zdolność do tworzenia znaczących nowych form, które charakteryzują się dwiema cechami: innowacyjnością i użytecznością. Z punktu widzenia ludzkiej kreatywności możliwe jest wyróżnienie czterech grup wartości, które związane są z czterema sferami ludzkiej aktywności. Celem ludzi, którzy uświadamiają sobie te wartości, jest poszukiwanie prawdy, piękna,

użyteczności i dobra. W związku z tym typowymi dziedzinami kreatywności są: nauka, sztuka, pomysłowość i publiczna aktywność. Zdolności do rozpoznawania różnych aspektów napotykaných problemów i motywowania do ich rozwiązywania to zdolności kreatywne. Można założyć, że kreatywność składa się z trzech, równie ważnych, elementów: wiedzy, twórczej wyobraźni i motywacji (aktywnej postawy). Zatem kreatywność oznacza również umiejętność działania na podstawie posiadanej wiedzy oraz wyobraźni wspieranej przez motywację. Przez połączenie tych trzech determinantów w jeden paradygmat i utrzymanie właściwych proporcji można osiągnąć sukces w procesie budowania innowacyjności i kreatywności. Kreatywność oparta na wymienionych elementach wydaje się jedną z ważniejszych ludzkich cech w nowoczesnym rozwoju regionalnym i globalnej gospodarce [Karnat-Jasicka 2007, s. 401-402].

W procesie promowania innowacyjnych postaw i kreatywnych zachowań należy wskazywać korzyści, które wynikają z wdrażania innowacji dla regionalnych społeczności [Koszałka 2006, s. 1], takie jak:

- ułatwiony dostęp do innowacyjnych produktów, technologii, struktur organizacyjnych, które zapewniają użytkownikom lepszą jakość, funkcjonalność, lepsze zaspokojenie potrzeb, korzystne warunki i stosunkowo niskie koszty ich wykorzystywania. Producent innowacyjnych produktów, podobnie jak markowych, łatwiej broni się przed konkurencją, ma większe szanse zaistnieć na, nierzadko hermetycznych, rynkach zewnętrznych,
- ochrona i tworzenie miejsc pracy, wśród których znajduje się wiele wysoko płatnych i atrakcyjnych stanowisk. Miejsca pracy kreowane przez wdrażanie innowacji są szczególnie ważne dla młodych mieszkańców regionu, absolwentów szkół wyższych będących u progu kariery zawodowej, zapobiegają też zjawisku emigracji zarobkowej, będącej problemem wielu regionów,
- innowacje tworzące warunki do przyspieszonego rozwoju lokalnego i regionalnego. Proinnowacyjne działania nierzadko wymagają wielu inwestycji infrastrukturalnych, edukacyjnych, w zakresie ochrony środowiska. Gospodarka oparta na innowacjach tworzy również niezbędne możliwości w postaci zasobów technicznych, organizacyjnych i kadrowych,
- prowadząc politykę proinnowacyjną, region i jego mieszkańcy są lepiej przygotowani do wykorzystywania pojawiających się szans rozwojowych oraz ochrony przed potencjalnymi zagrożeniami przez regionalny *foresight*¹, określenie celów, opracowanie strategii rozwoju oraz realizację innowacyjnych projektów,
- sfery innowacji w regionie stwarzają dobre możliwości rozwoju dla najbardziej twórczych jednostek społeczności regionalnej. Wynalazcy, przedsiębiorcy, po-

¹ W języku polskim *foresight* często tłumaczony jest jako „przewidywanie”. Proces ten można rozumieć jako systematyczne patrzeć w przyszłość, z możliwością wpływu na bieg wydarzeń. *Foresight* ma na celu m.in. wskazanie i ocenę przyszłych potrzeb, szans i zagrożeń związanych z rozwojem społeczno-gospodarczym oraz przygotowanie odpowiednich działań wyprzedzających.

dejmując wyzwania, mogą być jednocześnie wzorem postępowania dla części społeczności.

Rolę kreatywności w rozwoju regionalnym dostrzega się również w Regionalnych Strategiach Innowacji (RSI). Kreatywność, obok zaradności, otwartości i różnorodności, stanowić ma główny atut, siłę napędową w procesie budowy regionalnych systemów innowacji. Jako zadanie strategiczne proponowane jest pozyskiwanie dla regionu i powiązanie z nim potencjalnych kreatywnych innowatorów (ludzi wprowadzających coś nowego w danej dziedzinie). Stawia się na osoby młode, przejawiające unikatowe talenty, mogące powodować powstawanie innowacyjnych rozwiązań. Na pierwszym miejscu wymienia się praktyczną kreatywność, przy której kierunkowe wykształcenie jest warunkiem pożądanym, jednak niekoniecznym. Stworzenie odpowiednich warunków do życia i rozwoju zawodowego powinno pozwolić zatrzymać najbardziej kreatywne jednostki w regionie, gdzie będą mogły realizować swoje talenty. Kształtowanie postaw proinnowacyjnych zaczyna się od pierwszych lat edukacji. Przyszli innowatorzy wykorzystają uzyskaną wiedzę ogólną, ukierunkowaną wiedzę szczegółową, kreatywność, umiejętność uczenia się przez praktyczne eksperymenty, kooperatywność i umiejętności interpersonalne [*Dolnośląska Strategia Innowacji* 2005, s. 12-39].

Programy edukacyjne mające kształtować postawy przedsiębiorcze i innowacyjne wzbogacić można o przedmioty odnoszące się do praktycznych biznesowych zagadnień. Promowane są zajęcia warsztatowe pobudzające aktywność uczestników, wyzwalające ich energię i motywację do dalszej pracy. Władze samorządowe w ramach działań wzmacniających proces rozwoju regionalnego mogą osiągnąć konsensus z regionalnymi władzami oświatowymi na poziomie doprecyzowania zakresu najbardziej poświadanych treści merytorycznych odnoszących się do innowacyjności [*Regionalna Strategia Innowacyjności w Województwie Zachodniopomorskim* 2005, s. 44]. Z drugiej strony mała kreatywność sektora przedsiębiorstw w regionie w rozwoju systemu świadczenia usług wspierających innowacyjne postawy może być przeszkodą w dynamicznym rozwoju sieci innowacyjnych powiązań [*Regionalna Strategia Innowacji Województwa Świętokrzyskiego...* 2004, s. 20]. W niektórych Regionalnych Strategiach Innowacji spotyka się pogląd, że przez innowacyjność i kreatywność można szybciej odrabiać wieloletnie zapóźnienia w rozwoju regionalnym w stosunku do innych obszarów [*Regionalna Strategia Innowacji Województwa Podlaskiego* 2005, s. 42]. Powyższe podejście może mieć szczególne znaczenie dla regionów ściany wschodniej, które starają się niwelować różnice rozwojowe w odniesieniu do zachodnich województw.

Regiony, w których zachodzą kreatywne procesy, mogą być przyszłością rozwoju regionalnego. Takie miejsca przyciągają twórcze jednostki, wizjonerów, innowatorów, którzy pomagają rozwijać się gospodarce, znajdować rozwiązania odpowiadające globalnym uwarunkowaniom ekonomicznym.

4. Podsumowanie

Kreatywność, umiejętność tworzenia nowych rozwiązań, innowacyjność są dziś ważnymi elementami warunkującymi rozwój regionalny na poziomie mogącym sprostać wyzwaniom konkurencyjnego otoczenia krajowego i międzynarodowego. W dalszym ciągu należy sukcesywnie podnosić wiedzę na temat kluczowego znaczenia innowacji w zakresie rozwoju gospodarczego regionu. Brak społecznej świadomości korzyści płynących z innowacyjności może być słabością tworzących się systemów innowacji.

Otwartość na innowacje społeczności regionalnych jest jednym z uwarunkowań dynamicznego rozwoju regionalnego. W związku z tym należy promować wszelkie postawy proinnowacyjne, kreatywne oraz wskazywać na innowacyjne projekty zakończone sukcesem jako inspirujące przykłady dla społeczności. Ważną rolę odgrywa również system edukacji, który w dużej mierze odpowiada za budowanie kreatywnych, innowacyjnych postaw wśród przyszłych innowatorów od najmłodszych lat.

Rozwiązania wychodzące ze strony władz samorządowych mogą być „drogowskazem” i pomocą w zakresie kreowania partnerskich inicjatyw na rzecz rozwoju innowacyjności w regionie i zacieśniania konsensusu społeczności regionalnych. W ramach pomocy doradczej dla regionalnych podmiotów samorząd może partycypować w poszukiwaniu zdywersyfikowanych źródeł finansowania innowacyjnych projektów.

Literatura

- Brol R., *Region jako obiekt badań*, [w:] *Taksonomia struktur w badaniach regionalnych*, red. D. Strahl, AE, Wrocław 1998.
- Brol R., *Rozwój regionalny jako kategoria ekonomiczna*, [w:] *Metody oceny rozwoju regionalnego*, red. D. Strahl, AE, Wrocław 2006.
- Dolnośląska Strategia Innowacji*, Wrocław 2005.
- Dziemianowicz W., *Kapitał zagraniczny a rozwój regionalny i lokalny w Polsce*, „Studia Regionalne i Lokalne” 1997 nr 21, Warszawa.
- Karnat-Jasicka B., *Regional Diversification of Creativeness and Innovativeness in Poland*, [w:] *Towards a New Creative and Innovative Europe*, red. A. Kukliński, C. Lusiński, K. Pawłowski, Wyższa Szkoła Biznesu – National-Louis University, Nowy Sącz 2007.
- Klasik A., *Proaktywna rola metropolii w rozwoju regionów jako wyzwanie strategiczne*, [w:] *Rola aglomeracji miejskiej w rozwoju regionu*, red. K. Szolek, „Biblioteka Regionalistyki” 2001 nr 1, Wrocław 2001.
- Koszałka J., *Co mieszkańcy Pomorza będą mieli ze Strategii Innowacji?*, dodatek do „Gazety Wyborczej”, 4.08.2006 r.
- Lambooy J., *Relation Spaces and Relational Dynamics: the Conditions of Knowledge Diffusions and Innovation*, [w:] *The Future of European Regions*, red. P. Jakubowska, A. Kukliński, P. Zuber, Ministry of Regional Development, Warszawa 2007.

- Markowski T., Marszał T., *Konkurencyjność regionów jako element polityki przestrzennej*, [w:] *Współczesne problemy rozwoju regionalnego*, red. T. Marszał, M. Opałło, PAN KPZK, Warszawa 1998.
- Markowski T., *Teoretyczne podstawy rozwoju lokalnego i regionalnego*, [w:] *Gospodarka regionalna i lokalna*, red. Z. Strzelecki, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2008.
- Obrebalski M., *Rozwój regionalny – identyfikacja, pomiar i ocena*, [w:] *Gospodarka lokalna w teorii i praktyce*, red. E. Sobczak, AE, Wrocław 2002.
- Pawłowski K., *Creative and Innovative Region – a Case Study of Nowy Sącz*, [w:] *Towards a New Creative and Innovative Europe*, red. A. Kukliński, C. Lusiński, K. Pawłowski, Wyższa Szkoła Biznesu – National-Louis University, Nowy Sącz 2007.
- Peyroux C., *Zarządzanie wiedzą a procesy innowacyjne: analiza sytuacji MSP w regionie łódzkim*, [w:] *Wiedza, innowacyjność, przedsiębiorczość a rozwój regionów*, red. A. Jewtuchowicz, Wydawnictwo UŁ, Łódź 2004.
- Pietrzyk I., *Paradygmat rozwoju regionalnego*, [w:] *Gospodarka przestrzenna i regionalna w trakcie przemian*, red. W. Kosiedowski, Wydawnictwo Uniwersytetu Mikołaja Kopernika, Toruń 1995.
- Regionalna Strategia Innowacji Województwa Podlaskiego*, Białystok 2005, s. 42.
- Regionalna Strategia Innowacji Województwa Świętokrzyskiego na lata 2005-2013*, Kielce 2004.
- Regionalna Strategia Innowacyjności w Województwie Zachodniopomorskim*, ZARR, Szczecin 2005.
- Schienstock G., *Regional Development: From Spaces of Technologically Specialized Places to Spaces of Global Knowledge Flows*, [w:] *Towards a New Creative and Innovative Europe*, red. A. Kukliński, C. Lusiński, K. Pawłowski, Wyższa Szkoła Biznesu – National-Louis University, Nowy Sącz 2007.
- Szcześniak A., *Praktyczna użyteczność nauki*, [w:] *Przedsiębiorczy Uniwersytet. Praktyczna użyteczność badań naukowych i prac badawczo-rozwojowych. Projektowanie i prowadzenia badań naukowych we współpracy z gospodarką*, red. M. Bąk, P. Kulawczuk, Instytut Badań nad Demokracją i Przedsiębiorstwem Prywatnym, Warszawa 2009.

INNOVATIVENESS AND CREATIVITY IN RELATION TO REGIONAL DEVELOPMENT

Summary: The hereby article presents problems referring to the concept of innovativeness and creativity in relation to regional development. The first part of this paper presents different theoretical approaches towards the regional development. The next part describes among others selected elements characterizing innovations. The role of innovativeness and creativity in supporting regional development process is also emphasized. An important value of creativity in the Regional Innovation Strategies is worth mentioning.